

*S.E.R. Paolo Martinelli OFM,
a Pápai Antonianum és Gregoriana Egyetemek tanára,
milánói segédpüspök*

AZ EUCHARISZTIA AZ ÉLETSZENTSÉG FORRÁSA

Bevezetés

Az itt megvitandó téma különösen aktuális egyházi életünk szempontjából, főképp, ha meggondoljuk, milyen mély kapcsolat áll fenn az Eucharisztia és az életszentség között. Ha az előadás címében is jelzett két kifejezést egymás mellé helyezzük, akkor mindenképp arra kell felfigyelnünk, hogy a szentség pontosan az, amire keresztségünk által meghívást kaptunk. Akit megkeresztelnek, az a szentségre kap meghívást, ami – ahogyan a II. Vatikáni Zsinat világosan kimondja – a szeretet tökéletességére szóló meghívás (LG V. fejezet). Másfelől, ha az Eucharisziát vizsgáljuk, akkor azt ismerjük fel, hogy keresztyénekként a *Sacramentum caritatis*, a szeretetáldozat, a húsvéti megemlékezés ünneplésére szól elhívásunk. Vagyis a meghívás az életszentségre és az elhívás az eucharisztikus vacsorára egyaránt a keresztyén misztérium szívébe vezetnek.

A szentség és az Eucharisztia közötti kapcsolatot a *Sacrosanctum concilium* kezdetű konstitúció is egyértelműen kimondja: „*Tehát a liturgiából, elsősorban az Eucharisziából, mint forrásból fakad számunkra a kegyelem; s általa valósul meg Krisztusban a leghatásosabb módon az emberek megszentelése és Isten dicsőítése, melyre mint célra az Egyház minden más tevékenysége irányul*” (10.). Az Eucharisztia tehát az életszentség forrásaként arra ösztönöz bennünket, hogy az Egyház minden tevékenységének célját az emberek megszentelésében és Isten dicsőítésében lássuk.

Egyébként Szent II. János Pál is hangsúlyozta, hogy a szentség az Eucharisziában találja meg önnön erejét, középpontját és csúcát: „*Min-*

den életszentségre törekvésnek, minden nekifeszülésnek az Egyház küldetésének teljesítéséért, minden lelkipásztori terv megvalósításának az Eucharisztikus Misztériumból kell merítenie a szükséges erőt, és feléje, mint csúcspont felé kell irányulnia.”¹

XVI. Benedek pedig a *Sacramentum caritatis* kezdetű apostoli buzdításban a keresztény élet különböző formáival összefüggésben vizsgálta az Eucharisztia és a szentség közötti kapcsolatot, s arra is rámutatott, hogy az evangélium minden életállapot esetén érvényes: „*Ha az eucharisztikus áldozat táplálja és növeli bennünk mindazt, amit a keresztésben – mely mindegyikünket meghívott az életszentségre – kaptunk, akkor ennek meg kell mutatkoznia éppen azokban a helyzetekben és életállapokban, amelyben ki-ki él. Napról napra Isten előtt kedves kultusszá válnunk, ha életünket hivatásként éljük. A liturgikus összejövetelből kiindulva maga az Eucharisztia szentsége kötelez, hogy mindennapi életünkben minden Isten dicsőségére történjék*” (79.).

Végül pedig idézzük Ferenc pápát, aki szintén aláhúzza az Eucharisztia és az életszentség közötti szétválaszthatatlan kapcsolatot: „*Nem szabad elfelednünk, hogy azért mutatjuk be az Eucharisziát, hogy megtanuljunk eucharisztikus férfiakká és nőkké válni. Mit jelent ez? Azt, hogy hagyjuk Krisztust működni cselekedeteinkben: hogy az ő gondolatai legyenek a mi gondolataink, az ő érzései legyenek a mieink, és az ő döntései legyenek a mi döntéseink. És ez a szentség: úgy cselekedni, mint Krisztus, ez a keresztény szentség.*”² A szentség feltétele, hogy „eucharisztikus személyekké”, vagyis olyan emberekké váljunk, akiknek élete „eucharisztikus formát” öltött. Az Eucharisztia napról napra hasonlatosabbá tesz bennünket Krisztushoz, s így idővel megvalósul általa az a szentség, amelyre minden hívő meghívást kapott.

Az Eucharisztia és az életszentség közötti kapcsolat vizsgálata két alapvető probléma körvonalazását is jelenti. Mindenekelőtt: az Eucharisztia azért lehet a szentség forrása, mert Krisztus és az Egyház egyidejűségének szentsége. E tény egyben válasz arra az éles kritikára is, amit a modernség fogalmaz meg a kereszténységgel szemben, amikor a múltba relegált történeti tényként kezeli. A forrás csakis akkor forrás, ha itt és most is élet fakad belőle. Az Eucharisztia és az életszentség közötti kapcsolat továbbá arra szólít, hogy felül kell emelkednünk a szentség és a mindennapi élet szétválasztásán, ami ismét csak a modernséget jellemző

elvilágiasodás következménye. Éppen ezért mostani elmélkedésünk két részből fog állni. Először az Eucharisztia és a szentség közötti eredeti kapcsolat teológiai értelmét világítjuk meg, majd pedig néhány mozzanatban bemutatjuk, hogy az Eucharisztia miként válhat a szentség valódi forrásává a hívő mindennapi életében.

1. Egyetemes meghívás a szentségre és az Eucharisztia: eredeti kapcsolat

1.1. Meghívás a szentségre és a mindennapi élet

Az Eucharisztia és az életszentség közötti összefüggés mélyebb megértéséhez mindenekelőtt azt kell tudatosítanunk, hogy a szentség az, amelyre mindannyian meghívást kaptunk Isten titokzatos tervében. Szent Pál arra emlékeztet, hogy az Atya Krisztusban „választott ki bennünket a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte” (Ef 1,4). Így hát „minden rendű és állapotú Krisztus-hívő – fogalmaz a *Lumen gentium* – meghívást kap a keresztény élet teljességére és a szeretet tökéletességére” (LG 40). A szentség meghívottjai pedig az eucharisztikus ünnepségekben lelnek rá elhívásuk formájára, erejére, értelmére és feltételére. A szentség és az Eucharisztia közötti kapcsolat tehát eredendő, nem pedig következményes.

Ezért a szentség, melynek az Eucharisztia a forrása, valójában „meghívás”. El kell ugyanakkor ismernünk, hogy e szó immár sokak számára idejétmúlt;³ ahogy egyébként a „szentség” szó is. A „hívás/elhívás/meghívás” szót az utóbbi évszázadokban az olyan „felszentelt” személyek esetén használták, akik a papságra és a szerzetesi életre kaptak meghívást, s bizonyos értelemben az ilyen életformához könnyen társították a szentség fogalmát is. Ám ez a leszűkítő látásmód a modern kor terméke, amelyben a szekularizáció egyre evilágibbá tette a világot (weltliche Welt). A modernitás egyre nagyobb és erőszakosabb térnyerésével a szentséget ugyanis úgy kezdték felfogni, mintha az emberitől alapvetően idegen jelenség lenne.⁴ Hosszú ideig úgy képzeltek, hogy a szentség megéléséhez ki kell szakadni az emberi adottságokból. Gondoljunk csak a szentség mint *fuga mundi* (menekülés a világból) képzetére.⁵

Valójában a „meghívás” szó elengedhetetlen, hogy megértsük a férfi és nő misztériumát, a szentség mélyen emberi jellegét. Ezért döntő jelentőségű ma az „élet” szentségéről beszélni. A szentségre szóló meghívást mindenekelőtt az élet hétköznapi körülményei között kell megélnünk. A megszentelődés helye tehát a maga mindennapiságában vett élet.

Nagyon fontos e tekintetben a II. Vatikáni Zsinat szellemisége, amely ötvözte mind az új gondolati irányzatokat (liturgikus, biblikus és ökumenikus mozgalmak, az „atyákhoz való visszatérés”, a világiak teológiája stb.), mind a keresztény élet új hajtásait (világi intézmények, egyházi társulások és mozgalmak), melyek már a megelőző évtizedekben a figyelem középpontjába helyezték a szentségre való elhívást, a keresztségi élet újrafelfedezését és az Eucharisztia kitüntetett helyét Isten népének életében. Az Eucharisztia központi szerepének újrafelfedezése pedig egyben a szentségnek mint a hívek hivatásának újrafelfedezését is jelentette.

A hivatás kifejezés ebből a perspektívából kapja meg teológiai és antropológiai jelentését, hiszen általa a szentségre való törekvés szabad és értelemmel teli életlehetőséggé lesz, nem pedig valami olyasmi, ami külsődleges módon rakódik az életre, vagy pedig csak néhány kiváltságos számára megadatott valóság. A szentség ugyanis az emberi létállapot teljessége, úgy, ahogy Isten alkotta (vö. LG V. fejezet). A *Gaudium et spes* kezdetű zsinati konstitúció 22. pontja szintén aláhúzza, hogy „*Krisztus... az Atya és az ő szeretete misztériumának kinyilatkoztatásában teljesen föltárja az embert az embernek, és megmutatja magasztos hivatását*”. Majd így zárul a 22. pont: „*s minden ember végső hivatása azonos, tudniillik isteni hivatás*”. Vagyis a szentségre való meghívás az emberi létállapot igazsága. Ezért „*aki Krisztust, a tökéletes embert követi, maga is emberibb lesz*” (GS 41). A szentség tehát a mindjobban emberibbé válás útja.

A szentségre való törekvés válasz arra a szeretetre, amit Isten Krisztusban mutatott meg a húsvét misztériumában. Minden eucharisztikus szertartásban megmutatkozik a „szeretet elsőbbsége”, amely bizonyítja az apostol szavait: „*ő előbb szeretett minket*” (1Jn 4,19). Istennek ezt az elsőbbségét a szeretetben a negyedik evangélium nagyon jól érzékelteti a lábmosás történetében (Jn 13,1–15). A szinoptikus evangéliumok elmondják az Eucharisztia megalapításának eseményét, és megteszi ezt a negyedik evangélista is, ám ő, miután a 6. fejezetben hosszan beszélt

az „élet kenyéréől”, most az Eucharisztia képmását helyezi Jézusban elénk, aki szeretetteljesen alázatos és szolgálatkész gesztussal hajol le tanítványai lábához: ekkor csakugyan úgy van köztük, mintha a szolgájuk volna (Lk 22,27), majd pedig azt kéri tőlük, hogy ők is hasonlóképp cselekedjenek (Jn 13,15). Isten szeretete és alázata csodálatos és lefegyverző: ez az az eucharisztikus csodálat, amelyről a *Sacramentum caritatis* elején ezt olvashatjuk: „*Mekkora csodálat töltötte el az apostolok szívét az Úr szavai hallatára és tettei láttán vacsora közben!*” (1.). A szentség az eucharisztikus csodálatból születik és táplálkozik, egészen addig, amíg fenntartások nélkül át nem adja önmagát a húsvét misztériumában.

1.2. A szentek tapasztalata

Az életszentség és az Eucharisztia kapcsolatára erős bizonyítékkal szolgálnak a szentek, hiszen lelkiségüket különleges módon határozta meg az eucharisztikus misztérium. Mindez még nyilvánvalóbb azok esetében, akiket az „irgalmas szeretet” szentjeiként tisztelünk. Gondoljunk csak Kalkuttai Szent Terézre: „*Szolgálatára minden nap, még a hajnalt megelőzően, az Eucharisztia előtt kezdődött. Az elmélkedés csendjében... hallotta önmagában visszhangozni Jézus kiáltását a kereszten: »Szomjazom«. E szíve mélyéig hatoló kiáltás volt a készletés, hogy bejárja Kalkutta utcáit és a világ szegénynegyedeit, hogy a szegényekben, kizsájtottakban, haldoklóknál Jézust keresse.*” Így emlékezett Szent II. János Pál Teréz anyára röviddel halála után.⁶

Benne megvolt a szentmise és a szentségimádás, valamint a mások szeretetteljes szolgálatának kölcsönössége. „*Amikor a feszületet szemléled, akkor megértheted, hogy mennyire szeretett téged Jézus. Amikor az Eucharisziát nézed, akkor azt érted meg, hogy mennyire szeret téged Jézus ebben a pillanatban*” – mondta, s ezzel az Eucharisziát az életében jelenlévő Krisztus szeretetének megtapasztalásához kötötte.⁷

Szeretnék továbbá felidézni itt egy mindössze tizenöt évesen elhunyt milánói fiút, akit Ferenc pápa a közelmúltban avatott boldoggá. Carlo Acutisról van szó, aki kamasz szentként a szentmise ünnepét és a szentségimádást állította élete középpontjába. Teljesen átlagos és egyszerre nagyon különleges fiú volt, akiben hatalmas együttérzés és mély szeretet munkált a szükségét szenvedők iránt. Az Eucharisziáról azt mondta, hogy ez az ő „autópályája az égbe.”⁸ Otthonosan mozgott a digitális tér-

ben, így létrehozott egy honlapot, amely eucharisztikus csodákat mutat be.⁹ Úgy gondolta – és ez egy lefegyverzően egyszerű igazság –, hogy mi szerencsésebbek vagyunk az apostoloknál, és mindazoknál, akik Jézus korában éltek, hiszen mi mindennap találkozhatunk vele bármely templomban, ahol bemutatják az Eucharisziát, és ahol van szentségimádás.

A gondolat emlékeztet Charles Peguy szuggesztív szavaira a *Jeanne d'Arc szeretetének misztériuma* című drámából:

Ő itt van.

Itt van, mint az első napon.

Itt van köztünk, mint halálának napján.

Örökké itt van köztünk, mint az első napon.

Örökké minden nap.

Itt van köztünk örökkévalóságának minden napján.

Nagyon egyszerűen fogalmazva: a szentek azért hivatkoznak szentségük forrásaként az Eucharisziára, mert benne tapasztalják meg Krisztus jelenlétét és a húsvét élő emlékét. Az Eucharisztia azért forrás, mert ez az a szentség, amelynek révén Krisztus és a háromságos szeretet jelen van a mi mindennapi életünkben.

1.3. Eucharisztia: Jézus jelenléte a mi életünkben

Itt a válasz az egyik legjelentősebb kritikára, amelyet a modern gondolkodás a kereszténység felé megfogalmazott. Gondoljunk csak a híres német filozófus, Lessing kritikájára, aki lehetetlennek vélte, hogy egy történeti esemény önmagában képes legyen örök és végérvényes igazság hordozójává lenni. Szerinte Jézus lehetett ugyan az igazság, de csakis azok számára, akik a kortársai voltak, nem pedig azok számára, akik utána éltek és élnek. Sőt, Lessing szerint „iszonyatos árok” választ el minden történeti tényt az örök igazságoktól.¹⁰ Itt már Krisztus történeti személyként áll előttünk, aki kétségtelenül fontos személyiség, ám a múlthoz tartozik. A felvilágosodás radikális ellenvetésére nem megfelelő válasz a kereszténység erkölcsi és szellemi térátengedése; a jó válasz annak ismételt tudatosítása, hogy maga Krisztus az Eucharisztia adománya segítségével

jelen marad a történelemben, az Egyházban – ami az ő teste – és a szentek tanúságtételében.

Ebből a szempontból érdemes újra megvizsgálni „a szentség két körmönfont ellenségét” – ahogy Ferenc pápa nevezi őket a *Gaudete et exultate* kezdetű buzdításában: a gnoszticizmust és a pelagianizmust (GE 36–62). Bár eltérő módon, mindkét nézetrendszer Krisztus élő jelenlétét próbálja meg helyettesíteni egy elmélettel, vagy éppen az egyéni erkölcsi erőfeszítéssel. Ósrégi eretnekségekről van itt szó, s ma azok a kritikák táplálják őket, melyeket a modernitás vetett a kereszténységgel szembe.

A mai gnoszticizmus az a kísértés, hogy túllépjünk Krisztus testén és a felebarátaink testén is, s a hitet egy eszmévé redukáljuk. A modern gnosztikus nem kér, nem esedezik, nem imádkozik, nem hatódik meg a másik embertől és a tőle kapott szeretettől. Számára Krisztus inkább kiindulópont egy eszmeiséghez, nem pedig az életszentség forrása.

A pelagianizmus ellenben olybá tűnik manapság, mint „*az emberi akarat és önnön képességeink bálványozása, ami aztán énközpontú és elitista, az igaz szeretetet nélkülöző öntetszelgésbe fordul*” – fogalmaz Ferenc pápa (GE 57). Hippói Szent Ágoston így érvelt nagy ellenfele, a szerzetes Pelágiusszal szemben: „*A maga tévedésének ez az iszonyatos és alattomos mérge: azt hiszi, hogy Krisztus kegyelme az általa mutatott példában áll, nem pedig abban, hogy önmagát adományozta nekünk.*”¹¹ A mai pelagiánus számára Jézus talán követésre méltó példa, erkölcsi minta, de nem a szent adomány, nem életforrás és nem a saját életünkben jelen lévő szeretet misztériuma.

Valójában éppen ezt a kifejezhetetlen szeretetmisztériumot ünnepeljük az Eucharisztiaiban: önmagának tökéletes átadását és a rendíthetetlen húsvéti eseményt, amely megment bennünket itt és most. A liturgia arra tanít, hogy megingathatatlanul felismerjük: a szentség alapja nem egy fogalom, nem egy eszme vagy egy morális döntés, hanem Krisztus szeretve várt, örömmel fogadott és megünnepelt édes jelenléte.¹²

Egy milánói szerzetes, Giovanni Moiola ezzel kapcsolatban úgy fogalmazott, hogy Jézus azért adta nekünk az Eucharisztia szentségét, „*mert csakis a húsvétből születhet meg az Egyház, és az Egyháznak valamiképp mindig az Ő jelenidejűségében kell lennie, neki pedig, aki meghalt és feltámadt, mindig az Egyházzal egyidejűnek kell lennie. Nekünk pedig szükségünk van rá, hogy életünk folyamatosan eltávolodjon és vissza-*

térjen az Eucharisztia misztériumához, mint a világtörténelem sorsdöntő pillanatához, ami Krisztus halála és feltámadása.”¹³

Összegezve: az Eucharisztia azért lehet az életszentség forrása, mert a húsvét felidézése, azaz életünkben jelen idejűvé teszi a húsvéti eseményt, s egyben a húsvéthoz rendeli életünket.¹⁴ A húsvéti titok felmutatja és közkinccsé avatja a szeretetet; e szeretet pedig azon szentség valója, amelynek minden körülmények közötti megélésére meghívást kaptunk.

2. Az Eucharisztia „szellemi hódolat” (logiké latreía) és életszentség

Most pedig, az előadás második felében bemutatjuk néhány mozzanatban, hogy az Eucharisztia miként válhat a szentség valódi forrásává a mindennapi életben, és hogyan alakítja át egész létezésünket.

2.1. Eucharisztia és logiké latreía

Először is azt kell kiemelni, hogy az Eucharisztia misztériuma újfajta létezést idéz elő a hívőben; új mederbe tereli a hívő életét. Az Eucharisztia a feltartóztathatatlan változás gyújtópontja. És ez a létállapotváltozás életünk megszentelődésének folyamata, amit Pál apostol egy különleges kifejezéssel nevez meg a Rómaiakhoz írott levélben: *logiké latreía* (Róm 12,1): Istennek tetsző szellemi hódolat. „*Testvérek, Isten irgalmára kérlek benneteket: Adjátok testeteket élő, szent, Istennek tetsző áldozatul. Ez legyen szellemi hódolatotok*” (Róm 12,1). S valóban, az eucharisztikus szertartás természetéből fakad, hogy önnön részévé avat bennünket, és úgy hat, hogy létezésünk egésze átalakuljon a húsvéti titok által, és meghívásunk a szentségre a jelenben valósulhasson meg.

Van olyan szentírás-magyarázó (R. Penna), aki igen gondolatébresztő módon így próbálja lefordítani a *logiké latreía* kifejezést: az emberinek megfelelő kultusz (*culto conveniente all’umano*), vagyis az emberhez, mint Isten elhívására teremtett lényhez illő kultusz, amely által megigazul az emberi, mind a szabadság, mind a szeretet, mind pedig az értelem síkján, vagyis lélekben, testben és szellemben.¹⁵ Az emberinek megfelelő kultusz nem szűkül le magára a szertartásra, a „rítusra”, hanem természetéből fakadóan arra irányul, hogy az egész létünket áthassa és a bemutatott misztérium képére formálja át.

Szent Pál fenti kifejezését XVI. Benedek is magyarázza a *Sacramentum caritatis* lapjain, és emlékeztet rá, hogy a „*»hitt« és »ünnepelt« misztériumban olyan dinamizmus lakik, mely az Eucharisziát új élet forrásává teszi bennünk és alakítja a keresztény létet*” (SC 70). Mindez arra sarkall, hogy ápoljuk magunkban a krisztusi „*lelkületet*” (Fil 2,5), valamint „*Krisztus gondolatait*” (1Kor 2,16), s ezzel megújulhasson gondolkodásunk (Róm 12,2), amely így testvéreink szükségére is nyitottá válik, hiszen „*megesik*” majd rajta a szívünk (Lk 10,33). Így érünk a „*kultusz és kultúra*” közötti szoros kapcsolathoz, melyről már az ismert bencés szerzetes, Jean Leclercq is beszélt.¹⁶

2.2. *Az eucharisztikus szertartás és a mindennapi élet egymásrautaltsága*
 A *logiké latreia* tehát lehetővé teszi, hogy megéljük az Eucharisztiát mint szentségforrást és a mindennapi élet körülményeinek egymásba fonódását, s így hozza létre bennünk *létezésünk eucharisztikus formáját* (SC 72–83). S ez azt is jelenti, hogy maga az eucharisztikus szertartás és a szentségimádás természetüknél fogva az élet átformálására törekszenek az Egyház által megünnepelt misztériumnak megfelelően.

Gondoljunk elsősorban arra, hogy már az Eucharisztiát Jézus általi megalapítása is radikális változást hozott a tanítványok életébe. A kenyér és a bor jelével megelőlegezi a húsvéti titkot, saját testének és vérének felajánlását. Ami a kereszt magányában és elhagyatottságában majd életre kap, azt már az utolsó vacsorán is előre kívánta jelezni, teljesen bevonva ebbe övéit is; így objektív módon avatja őket saját önátadása részévé, majd rájuk bízva, hogy idézzék fel ezt az üdvözítő eseményt. „*Az Eucharisztiát egyesít bennünket Jézus önátadásának aktusával. Mi nemcsak statikusan fogadjuk be a megtestesült Logoszt, hanem részeseivé válunk önátadása dinamikájának. Ő magába von bennünket*” (SC 11).

Jézus és a tanítványok szabadságának összefonódása különleges módon világlik ki abban, ahogy Jézus engedelmisséget kér tanítványaitól: „*Ezt tegyétek az én emlékezetemre*” (Lk 22,19; 1Kor 11,25). Minden eucharisztikus szertartás „*engedelmesség Krisztus parancsának*”;¹⁷ ugyanakkor a szertartás során a pap és a hívek hozzáigazítják önnön szabadságukat Krisztus szabadságához; a hívek szabadsága krisztológiai formát ölt az engedelmességben.¹⁸ A *logiké latreia* és létezésünk eucharisztikus formájának perspektívájából ez az „*emlékezet*” nyilvánvalóan

nem szűkül le a rítusra, hanem az élet egészére kiterjed. Más szóval a liturgikus cselekmény megadja szabadságunknak azt a formát, amellyel minden más körülményt is bekebelezhet, s így valóban minden átformálódhat e parancsból kiindulva.

Érdekes e tekintetben az Eucharisziára vonatkoztatott „felidézés” (*memoriale*)¹⁹ kifejezés. Arra kíván utalni, hogy a megünnepelt misztérium nem egy múltbéli esemény pusztá emléke, nem nosztalgia- vagy vigaszforrás. Felidézés az, amikor egy múltbéli esemény szertartásos ünneplésekor az adott esemény megőrizi élő és hatásos voltát. Innen nézve a felidézés megragadja az emlékezet antropológiai tapasztalatát, amely különbözik a múlt pusztá emlékétől. Az emlékezet ugyanis az a képességünk, amely lehetővé teszi, hogy felismerjük a jelenben azt, amiről múltbéli tapasztalattal rendelkezünk. Az emlékezet elvesztése éppen ellenkező hatású: nem ismerjük fel a múltban látott arcokat, hallott hangokat és átélt eseményeket. A felidézés tehát táplálja „Krisztus emlékét”, és hozzájárul, hogy felismerjük Őt minden élethelyzetben. Az eucharisztikus szertartásból mint a szent élet forrásából kiindulva a keresztyén ember képes Őrá „emlékezve” élni és cselekedni, valamint engedelmeskedni parancsának, hogy a mindennapi életében szentelődjék meg.

Ebben az értelemben „az új keresztyén kultusz a lét minden szempontját átfogja és átformálja: »Tehát akár esztek, akár isztok vagy bármi mást tesztek, tegyetek mindent Isten dicsőségére« (1Kor 10,31). A keresztyén ember életének minden cselekedetében arra hivatott, hogy igaz kultuszt nyújtson Istennek... Az Eucharisztia... napról napra lehetővé teszi az ember – aki kegyelemből arra hivatott, hogy Isten Fiának képmása legyen – fokozatos átalakulását (vö. Róm 8,29). Nincs semmi hitelesen emberi dolog – gondolat és érzelem, szó és tett –, ami ne találná meg az Eucharisztia szentségében a megfelelő formáját ahhoz, hogy tökéletesen lehessen megélni. Itt merül fel a Krisztus által az Eucharisziával elhozott radikális újdonság teljes antropológiai értéke: az istentisztelet az emberi életben nem zsugorítható néhány különleges és magánéleti pillanatra, hanem természete szerint arra irányul, hogy a személy minden összetevőjét áthassa. Az Isten előtt kedves kultusz így új életstílussá válik, mely minden körülmények között és minden apró részletet fölmagasztal, ha Krisztushoz kapcsolódva, Istennek följajánlott áldozatként élék meg” (SC 71).

Maga Krisztus az, aki „elhív” bennünket saját asztalához; Ő maga az, aki a mindennapi élet körülményei közepette „elhív” bennünket a szentségre. Az élet azért hivatás, mert a mindennapi valóságunk nem más, mint a szeretet szentségére való „elhívás”. Antiochiai Szent Ignác szerencsés megfogalmazása szerint a keresztények onnan ismerzenek meg, hogy mindennapi életüket azon misztérium alapján élik, amit megünnepelnek: „*iuxta Dominicam viventes*” (a vasárnap szerint élnek).²⁰

Itt teljeseedik be a modern kereszténység drámája, amely abban áll – ahogyan Szent VI. Pál fogalmazott –, hogy elválasztja a hitet az élettől, az evangéliumot pedig a kultúrától (EN 20). Újrafelfedezve létezésünk eucharisztikus formáját, megérthetjük, hogy nincs olyan életterületünk, amely idegen lenne keresztény létünk számára. Események, érzelmek, munka, születés, halál, betegség, pihenés, ünnep: mind-mind életünk megszentelődésére adatott.

2.3. *Eucharisztia és tanúságtétel a szeretetről*

Az eucharisztikus szertartás mint szentségforrás megmutatja a keresztény tanúságtétel legmélyebb valóját is.²¹ A liturgia megtanít rá, hogy ne magunkat, hanem az ünnepelt misztériumot helyezzük a középpontba. A tanúságtévő soha nem magát mutatja be a többieknek, hanem azt, amiben ő kegyelemből részesült: „*Az ajándék feletti csodálat, melyet Isten Krisztusban adott nekünk, új erőt ad létünknek, hogy az Ő szeretetének tanúi legyünk. Akkor válunk tanúkká, amikor cselekedeteink, szavaink és létmódunk által valaki Más jelenik meg és közli magát. Elmondható, hogy a tanúságtétel az eszköz, mellyel Isten szeretetének igazsága eléri az embert a történelemben, és meghívja, hogy szabadon fogadja be ezt a radikális újdonságot. A tanúságtételben Isten kiteszi magát az ember szabadsága kockázatának*” (SC 85). A tanú élő jel kíván lenni, amelyben az élet minden körülménye közepette áttetszik az ünnepelt misztérium. Nem maga miatt aggódik, hanem a kapott ajándék érdeklő, egész valójával ezt szeretné átadni a többieknek.

Ferenc pápa emlékeztet bennünket, hogy „*a keresztények azért mennek misére, hogy részt vegyenek az Úr Szenvedésében és Feltámadásában, s hogy aztán még inkább keresztényekként éljenek: ezzel veszi kezdetét a keresztény tanúságtétel. Kilépünk a templomból, hogy »békével«*

menve elvigyük Isten áldását mindennapi elfoglaltságaink közé, otthonainkba, munkahelyünkre, a földi város tevékenységei közé, s így »dicsőítsük az Urat életünkkel«... Az Eucharisztia keresztül az Úr Jézus lép belénk, a szívünkbe, a testünkbe, hogy a keresztyének »életükkel valóra váltsák, amit hittel vállaltak a keresztség szentségében« (Római mise-könyv, Húsvéthétfő, Könyörgés)”.²²

Mindez emblematikusan megjelenik abban, ahogyan az Egyház – az evangélium útmutatásai alapján – kidolgozta a szeretetszolgálat különböző módjait, például az irgalmasság testi és lelki cselekedeteiben. Konkrétan a testet érintő szolgálatok nagyon jól kifejezik a szentség és az eucharisztikus szertartás szoros kapcsolatát. Gondoljunk csak a Mt 25-re, amely az irgalmasság cselekedeteit a szükségét szenvedő felebarátnak nyújtott segítség formájában írja le. S a szükség, melyet a liturgia gazdagsága és a szentség távlata világít meg, Krisztus követése által a vágy, a végső beteljesülés és az élet valódi értelmének emberi és isteni horizontjába kerül: a szükségét szenvedő „kenyeréből” így lesz az „élet kenyere” (Jn 6,34).

Mivel Jézussal táplál bennünket, az Eucharisztia a szeretetre és a szolgálatra sarkall; arra ösztönöz, hogy a „legkisebbekben” keressük Krisztust. Aranyszájú Szent János így hozza összefüggésbe az Eucharisztia és a szeretetszolgálatot: „Az Üdvözítő testét akarod tisztelni? Aki ezt mondta: »Ez az én testem« (Mt 26,26), ugyanaz, aki azt is mondta: »éheztem és nem adtatok ennem«. Úgy tiszteld tehát Krisztust, hogy megosztod javaidat a szegényekkel” (In Matthaëum 50,3–4).

2.4. Eucharisztia, szentség és vértanúság

Az Eucharisztia és az életszentség közötti kapcsolat ott világlik ki a legszembetűnőbb módon, ahol a tanúságtétel önnön legteljesebb formájában, a vértanúságban, az önfeláldozásban mutatkozik meg. „Az önfeláldozásig, a vértanúságig tartó tanúságtételt az Egyház története folyamán mindig úgy tekintették, mint az új lelki kultusz csúcspontját: »adjátok oda a testeteket« (Róm 12,1). Gondoljunk például Szent János tanítványa, Szmirnai Szent Polikárp vértanúságára: az egész drámai történetet liturgiaként írták le, sőt, olyan eseményként, melyben maga a vértanú vált Eucharisztivá. Gondoljunk arra az eucharisztikus tudatra is, melyet Antiochiai Szent Ignác fejez ki vértanúságával kapcsolatban: úgy tekint

magát, mint »Isten búzája«, és a vértanúságban »Krisztus tiszta kenyere« akar lenni” (SC 85).

Vagyis „a vértanúság – a kegyelem, melyet Isten a kiszolgáltatottaknak ad, és amelyet senki sem követelhet magának... – mindenféle Isten-fogyatkozás legyőzete, hiszen ez az Ő visszatérése a teljességbe a fiai által felajánlott életáldozat segítségével. Ez az az önátadás, ami legyőzi a rosszat – még az »igazolhatatlant« is –, hiszen visszaállítja az egységet, még a gyilkosságot elkövetővel való egységet is. Ahogy Jézus magára vette a mi gonoszságunkat, s előzetesen megbocsájt nekünk, úgy a vértanú is magának Istennek a szeretetajándéka nevében öleli magához gyilkosát.”²³

Élő és lefegyverző tanúságtételként említhetjük a közelmúltból az algériai Tibhirine-ben mártírhálalt szenvedett trappista szerzetesek példáját, akiket Ferenc pápa 2018-ban avatott boldoggá. Az Eucharisztia és a szentség egymásba szövődése észlelhető abban a szinte tapintható odaadásban, amellyel az őket körülvevő népeket szerették. Christian de Chergé előljáró végrendeletében felfénylik az örökkévalóság az időben – az „egész a részletben” –, amikor már előzetesen megbocsájt majdani gyilkosának: „És neked is, utolsó pillanatokban szerzett barátom, aki nem tudod majd, hogy mit cselekszel. Igen, rád is érvényes ez a »hála«, és »Istennek« is, akinek arcában téged is ott látlak. És bárcsak találkoznánk, mi, üdvözült gonosztevők, a Paradicsomban. Bárcsak így akarná Isten, a Miatyánk, mindkettőnk atyja.” A vértanúságban tehát a maga teljességében tárul fel a *logiké latreía*, az Eucharisztia mint szentségforrás egészen a szeretetteljes önfeláldozásig, az ellenségnek való megbocsájtásig, a vértanúk királyának, Krisztusnak a követéséig.

Befejezés

Ebben az elmélkedésben az Eucharisziát az életszentség forrásaként mutattuk be, elsősorban az eucharisztikus szertartás és a híveknek a szentségre való meghívása közötti kapcsolat feltárásával. Megvilágítottuk továbbá azokat az ismérveket, melyek a *logiké latreía* talajáról indulva érzékeltetik az Eucharisztia azon képességét, hogy átforgalmazza az életünket, egészen a vértanúság szentségéig. Úgy véljük, helyénvaló

XVI. Benedek egyik kifejező metaforájával zárni ezt a gondolatmenetet. 2005-ben Kölnben, az Ifjúsági Világtalálkozón a pápa az alábbi képpel illusztrálta az Eucharisztia életszentségre ösztönző képességét: „*ez a lét legbelsejében a magfeszültség – a szeretet győzelme a gyűlölet fölött, a szeretet győzelme a halál fölött. Csak a jónak – ami legyőzi a rosszat – ezen legbensőbb kirobbanásából indulhat el az átváltozások láncolata, mely lassan átformálja a világot. Minden egyéb változás felszínes marad és nem szabadít meg... Az alapvető átváltozás az erőszakból a szeretetre, a halálból az életre további átváltozásokat von maga után. A kenyér és a bor az Ő teste és vére lesz... Jézus Krisztus teste és vére nekünk adatik, hogy mi átváltozhassunk. Nekünk magunknak kell Krisztus testévé, vele vérrokkonná válnunk. Valamennyien egy kenyeret eszünk. Ez azonban azt jelenti: egymás között eggyé válunk. Amint mondtuk, az imáadásból egyesülés lesz. Ezek után Isten nem csupán az egészen Más velünk szemben. Ő bennünk van, és mi Őbenne vagyunk.*”

Kívánjuk, hogy mindez napról napra egyre erőteljesebben mehessen végbe Isten szent népében és az egész világon!

Jegyzetek

1. II. JÁNOS PÁL PÁPA, *Ecclesia de Eucaristia*, 60 (ford. Diós, I.).
2. *Általános kihallgatás* (2018. április 4.).
3. Vö. MARTINELLI, P., *Vocazione e forme della vita cristiana. Riflessioni sistematiche*, EDB, Bologna 2018.
4. Vö. TAYLOR, Ch., *L'età secolare*, Feltrinelli, Milano 2009; GUARDINI, R., *La fine dell'epoca moderna. Il Potere*, Morcelliana, Brescia 1984.
5. *A fuga mundi* kifejezés egyébként nem bibliai, hanem platonikus eredetű. Vö. PLATÓN, *Theaitétosz*, 176a–b; Platónnál a kérdés szorosan kötődik a testtől való menekülés hasonló problémájához: vö. PLATÓN, *Phaidon*, 66b–67b. A kérdéskör folyamatosan jelen van a platonizmus története során és a császárkor több filozófiai mozgalmában: vagyis a középplatonizmusban, a neopitagoreusoknál, a hermetizmusban és leginkább az új-platonikusoknál, ahol a menekülés témája szorosan kötődik az eksztázis fogalmához, *monos pros monon*. A terminusnak a keresztény lelkiségben és kifejezetten az egyházi személyekkel kapcsolatos használatáról lásd LECLERCQ, J., *Mondo*, in *Dizionario degli Istituti di Perfezione*, VI, Roma 1980, 53–67.
6. II. JÁNOS PÁL PÁPA, *Angelus 1997. szeptember 7.*

7. Teljesen döbbenetes az újságíró Malcolm Muggeridge esete, aki interjú készített Teréz anyával, és arra volt kíváncsi, hogy honnan van ennyi együttérzés egy ilyen törekény lényben. Erre Teréz anya meghívta, hogy vegyen részt a kora reggeli szentmisén egy kicsiny és szerény kápolnában. A szertartás végén Teréz anya így szólt: „Érti már? Ez az a nagy titok. Jézus az, aki belehelyezi szívünkbe az Ő szeretetét, mi pedig egyszerűen elvisszük és odaadjuk azoknak a szegényeknek, akikkel útközben találkozunk.” A mindaddig közönyös újságíró egy idő múlva kérte a keresztséget, és így indokolta, hogy miért szeretne katolikus lenni: „Azért szeretnék katolikus lenni, hogy én is megkaphassam azt a szent Eucharisziát, ami e szent asszonyban a szeretet és az öröm ilyen csodáit termi.” Bővebben lásd COMASTRI, A., *Ho conosciuto una santa. Madre Teresa di Calcutta*, San Paolo, Cinisello Balsamo 2016.
8. Vö. GORI, N., *Eucaristia. La mia autostrada per il cielo. Biografia di Carlo Acutis*, Edizioni San Paolo, Cinisello Balsamo 2007.
9. Vö. <http://www.miracolieuucaristici.org> (utolsó meglejtés: 2021. 07. 01.).
10. LESSING, G. E., *Über den Beweis des Geistes und der Kraft*. Az olasz fordítás alapján idézve: *Sopra la prova dello spirito e della forza*, in SCIACCA, M. F. – SCHIAVONE, M., *Grande antologia filosofica* 15. kötet, Milano 1968, 1557–1559. „Hogyan is lenne lehetséges, hogy a kontingens történeti igazságok az ész szükségszerű igazságainak bizonyosságául szolgáljanak? Ezt a történeti igazságot egy egészen másfajta igazság fogalma alá rendelni és elvárni, hogy ez alapján az én az összes metafizikai és morális nézetemet megváltoztassam... hát ez az a ronda és iszonyatos árok, amin nekem nem sikerül átjutnom, bármennyire is sűrű és bármennyire komoly ugrásokkal próbálkozom is.” Az írás 1777-es. A témáról lásd RIZZACASA, A., *Il tema di Lessing. E' possibile provare una verità eterna a partire da un fatto storico?*, Cinisello Balsamo 1996.
11. *Contra secunda Iuliani respersionem. Opus imperfectum*, II, 146.
12. XVI. Benedek és Ferenc pápák egyként hangsúlyozzák, hogy „a keresztény lét kezdetén nem egy etikai döntés vagy egy nagy eszme áll, hanem a találkozás egy eseményvel, egy személlyel, aki életünknek új horizontot s ezáltal meghatározott irányt ad” (*Deus caritas est*, 1), s hogy „csakis az Isten szeretetével való, boldog barátságba átalakuló találkozásnak – vagy újra találkozásnak – köszönhetően szabadulunk meg lelkiismeretünk elszigeteltségétől és az önmagunkra irányulástól” (*Evangelii Gaudium*, 7).
13. MOIOLI, G., *Il mistero dell'Eucaristia*, 16.
14. Vö. MARTINELLI, P., *L'umiltà di Dio. Eucaristia: mistero di una presenza*, Edizioni Porziuncola, Santa Maria degli Angeli (Assisi) 2011.
15. Lásd a rendkívül értékes értelmezői megfigyeléseket: *Lettera ai Romani. Introduzione, versione, commento di R. Penna. Volume unico*, EDB, Bologna 2010, 807–823.
16. LECLERCQ, J., *Cultura umanistica e desiderio di Dio. Studio sulla letteratura monastica del medioevo*, Firenze 1983, 335.
17. *Az ambrozián liturgia VI. eucharisztikus imája*.

18. Vö. SCOLA, A., *Eucaristia, Incontro di libertà*, Cantagalli, Siena 2005.
19. Vö. NEUHEUSER, B., *Memoriale*, in SARTORE, D. – TRIACCA, A. M. (edd.), *Nuovo Dizionario di Liturgia*, Cinisello Balsamo 1988³, 820–838.
20. *Epistula ad Magnesios*, 9,1: PG 5, 670.
21. Vö. MARTINELLI, P., *La testimonianza. Verità di Dio e libertà dell'uomo*, Paoline, Cinisello Balsamo 2002.
22. FERENC PÁPA, *Általános kihallgatás* (2018. április 4.) – Tözsér Endre fordításának (<https://www.magyarokurir.hu/ferenc-papa/ferenc-papa-mise-mindennapokban-tanusit-ott-krisztusi-magatartasunkban-eri-el-celjat>) felhasználásával.
23. SCOLA, A., *Buone ragioni per la vita in comune. Religione, politica, economia*, Mondadori, Milano 2010, 92.